

ISTINA O ZDRAVSTVENOM ODGOJU

Uvođenjem *Kurikuluma zdravstvenog odgoja* u Republici Hrvatskoj pokrenuta je rasprava o njegovoj opravdanosti, pri čemu je osobit naglasak stavljen na jedan od četiri modula (*Spolno/rodna ravnopravnost i spolno odgovorno ponašanje* kolokvijalno nazvanom *spolni odgoj*.) Kritičari modula, koje pozivaju roditelje na otpor Zdravstvenom odgoju, u potpunosti se temelje na nekoliko, iz konteksta izvučenih, citata koji se ne nalaze u programu. Riječ je o rečenicama iz četiri knjige, od ukupno 16 predviđenih za modul o spolnosti, koje se nalaze na listi preporučene literature za nastavnike. Dakle nije riječ o nečemu što će „vaše dijete učiti“, već o dijelu materijala za koji će svaki nastavnik slobodno (i kritički) procijeniti je li im od koristi u pripremi za nastavu Zdravstvenog odgoja. Pojasnimo ukratko o čemu je riječ.

Letak Tajništva Hrvatske biskupske konferencije tvrdi da će djeca „učiti o masturbaciji kao sastavnom dijelu ljudske spolnosti“, pri čemu se navodi rečenica iz knjige Martyja Kleina koja je pisana kao naputak roditeljima koji žele sa svojom djecom razgovarati o seksualnosti. Za razliku od teze iz letka, Kurikulum zdravstvenog odgoja govori samo o tome da masturbacija nije štetna, što je znanstvena činjenica.

Letak tvrdi da će „vaše dijete učiti o pornografiji (s 11-12 g., u 6. razredu)“, pri čemu navodi rečenicu iz sveučilišnog udžbenika američkih autora, u kojoj se o pornografiji govori isključivo u kontekstu terapijskog rada s klijentima koji imaju neki seksualni problem. Kurikulum ni na koji način ne promovira pornografiju već nastoji potaknuti kritičku distancu spram problematičnog i nerijetko ponižavajućeg prikaza seksualnosti kojem su djeca i mladi ljudi izloženi (nedavna istraživanja pokazuju da se prvi kontakt s pornografijom događa između 10. i 11. godine, naravno bez znanja roditelja).

Letak sugerira da se pod odgovornim spolnim ponašanjem u Kurikulumu isključivo smatra stalna uporaba kondoma. To je pogrešno, jer se u programu pod odgovornim ponašanjem misli na donošenje promišljenih i odgovornih odluka, bez obzira je li riječ o odgađanju seksualne aktivnosti ili, kod onih koji su već seksualno aktivni, uporabi

pouzdana zaštite. Kurikulum jasno upozorava na rizike preranog stupanja u spolne odnose i nastoji razviti vještine koje to sprečavaju. Naravno, s razumijevanjem odgovornog ponašanja nužno je – kao što sve dostupne znanstvene studije pokazuju – početi prije no što dobar dio mladih ljudi postane spolno aktivan (u Hrvatskoj prosječna dob pri prvom odnosu iznosi 17 godina). Inzistiranje na odgađanju spolnih odnosa (apstinencija) do ulaska u brak je nerealistično – jer više od 90% mladih započinje spolnu aktivnost prije braka) – i neodgovorno jer mladim ljudima ne pomaže da se zaštite. Zatvarati oči pred činjenicom da su mladi ljudi izloženi rizicima da bi se očuvao privid moralnosti može biti prihvatljivo u nekim crkvenim krugovima, no nije spojivo s roditeljskom brigom za dobrobit njihove djece.

Letak tvrdi da će „vaše dijete učiti o spolnome činu kao posve normalnom za petnaestogodišnjaka, o spolnome odnosu koji sam po sebi nema nikakvo značenje i nikakve povezanosti s općeljudskim vrijednostima, poput ljubavi i vjernosti...“ Upravo suprotno, Kurikulum jasno i na nekoliko mjesta upozorava na rizike preranog stupanja u spolne odnose. Jednako tako, na nekoliko mjesta u Kurikulumu raspravlja se važnost intimnosti i emocionalne povezanosti (ljudsku spolnost je, zapravo, nemoguće odvojiti od emocija), kao i značenje trajne veze te roditeljstva.

Letak tvrdi „da će vaše dijete učiti da je homoseksualni čin jednako prirodan i vrijedan kao i spolni čin između muškarca i žene“. Kada je o toj temi riječ, Kurikulum iznosi znastveni stav prema kojem homoseksualnost nije bolest. Također, u skladu s demokratskim načelima, odredbama EU i stavu Katoličke crkve, nastoji potaknuti toleranciju spram osoba različite seksualne orijentacije i razumijevanje njihovog prava na dostojanstven život. Umjesto nametanja ideje o (ne)prirodnosti, Kurikulum informira mlade ljude o društvenim stavovima prema homoseksualnim osobama tijekom povijesti te pruža uvid i u religijsku perspektivu i u perspektivu pobornika ljudskih prava.

Letak tvrdi da Zdravstveni odgoj indoktrinira „rodnom ideologijom“, ističući radikalnu (i neznanstvenu) rečenicu iz jedne od knjiga ponuđene nastavnicima na izbor. Kurikulum, valja to jasno reći, ne nudi nikakvu rodnu ideologiju već samo razlikovanje između spola kao biološke i roda kao društvene kategorije. Žene u Saudijskoj Arabiji nisu u istom položaju kao žene u Hrvatskoj, zar ne? To su rodne razlike, odnosno posljedice različitog društvenog definiranja rodnih uloga (prava žena i muškaraca) – koje ne počiva

na biološkim razlikama. Razlikovanje spola i roda je nužno da bi djeca i mladi ljudi razumjeli razvoj ideje spolne ravnopravnosti, odnosno promjene u položaju žena u posljednjih pedesetak godina.

Kurikulum zdravstvenog odgoja promiče znanstvene činjenice o zdravlju u ljudskoj spolnosti i nastoji pomoći mladim ljudima u donošenju odgovornih odluka da bi očuvali svoje zdravlje. U razvijanje zdravih navika Zdravstveni odgoj promiče nenasilje, spolnu ravnopravnost te toleranciju spram različitosti, što su temeljne vrijednosti zajednice europskih naroda kojoj se Hrvatska uskoro pridružuje. U tom cilju, Kurikulum jasno poziva odgojno-obrazovne ustanove na partnerstvo i suradnju s roditeljima u pripremi i provedbi Zdravstvenog odgoja.

Imajući u vidu rizike kojima su mladi ljudi izloženi (spolno prenosive bolesti, maloljetničke trudnoće, seksualno zlostavljanje i dr.), nije neobično da većina mladih ljudi, ali i njihovih roditelja, smatra da spolni odgoj treba biti prisutan u hrvatskim školama. To je nalaz koji se ponavlja u više znanstvenih istraživanja. U tom smislu Kurikulum zdravstvenog odgoja nudi znanstveno provjerene informacije i podršku u razvijanju vještina potrebnih za zdrav i produktivan život u društvenoj zajednici. Kurikulum ne nudi gotova rješenja za sve životne probleme niti nastoji nametnuti specifičan svjetonazor. Umjesto toga kod mladih ljudi nastojimo razviti kritičnost i sposobnost donošenja odgovornih odluka, sustavnu brigu za sebe i druge.

U vrijeme zbunjujućih i nerijetko zlonamjernih napada na *Kurikulum zdravstvenog odgoja*, pozivamo hrvatsku javnost da pročita tekst predviđenog programa (<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3428> ili www.azoo.hr) i ocijeni jesu li predviđeni sadržaji doista neprihvatljivi ili su, pak, temelj za uspješan razvoj djece i mladih, sustavno im pomažući da postanu zdrave, zadovoljne, samosvjesne, tolerantne i odgovorne osobe.